

ALLEEN • OORLOG • BEVRIJD

VRIJ

Ik draag het vrijheidsballet VRIJ op aan:

- de broers en zussen Marianna, Salomon en Frieda van Loon die op 30-09-1942 (mijn geboortedag 29 jaar later), op veel te jonge leeftijd stierven in Auschwitz;

- Peter van Pels, het 'vriendje' van Anne Frank die de Auschwitz dodenmars overleefde maar uiteindelijk op 5 mei 1945 stierf in het concentratiekamp Mauthausen;

- de balletdanser en militair Kyle G. Thomas die in september 2003 op 23-jarige leeftijd overleed in Tikrit, Irak. Voor het laatst danste hij in het stuk 'De Notenkraker' voor het Metropolitan Ballet of Topeka;

- de Koningin van de vrede, Koningin Juliana die haar hele leven heeft gevochten voor vrede.

Erik van Loon

Erik van Loon, /.\|
Kunstenaar en choreograaf
© Rotterdam, september 2004

De Drie Delen

= Alleen, Oorlog, Bevrijd =

HOOFDSTUK

I

ALLEEN

Het deel 'Alleen' wordt geopend met het Jiddische klaaglied 'Es Brent'. Dit door Moderchaj Gebirtig in 1937, in het ghetto van Przytyk gecomponeerde klaaglied gaat over een stad in brand en verwijst ondermeer naar de synagogen en winkels die tijdens de Reichskristallnacht in brand zijn gestoken. Overigens zou dit lied ook kunnen verwijzen naar de grote brand van Rotterdam, na het Nazi-bombardement in mei 1940. Tijdens dit klaaglied dwarrelen honderden herfstbladeren naar beneden.

Na dit lied komt een soliste, een danseres in herenkleding, het podium op. Zij ziet er uit als een notabele en lijkt weggelopen te zijn uit het schilderij 'Steunpilaren van de maatschappij' van George Grosz, dat gebaseerd is op het gelijknamige theaterstuk 'Samfundets Stotter' uit 1867 van de Noor Henrik Ibsen. De danseres danst klassiek en vertelt (danst), zonder muziek, het publiek de melodie, motief, harmonie, metrum en ritme met haar 6-ledige beweging. Met als gevolg dat het publiek zijn of haar eigen Muziek-erlebnis kan ervaren bij het zien van de dans, zodat de dans weer op zichzelf kan staan en weer Hoge Kunst (Art Suprême) wordt.

Opm: *Het scheiden van muziek en dans komt sinds het begin van de 19^e eeuw nauwelijks nog voor nadat Novalis de dans, de andere helft van de muziek noemde. Hiermee stond hij tesamen met Schlegel, Tieck en Schelling aan de basis van Wagners gesamtkunstwerk "Das Kunstwerk der Zukunft" met als gevolg dat dans zijn positie als Hoge Kunst verloor. Ik ben met anderen er echter van overtuigd dat wij van dans zonder muziek kunnen genieten. Net zoals wij dat doen van een op zichzelf staand schilderij of een beeldhouwwerk.*

De danseres danst op een podium vol met herfstbladeren en in tegenstelling tot veel klassieke balletten loopt zij alleen 'diagonalen' met als resultaat dat zij stap-voor-stap een hakenkruis uitloopt, symbool voor het opkomend nationaal socialisme. Wanneer zij dit realiseert springt zij geschrokken vanuit het bladerveld op een schoon deel van het podium waar zij uiteindelijk voor een enorme grote spiegel komt te dansen.

Reichskristallnacht

In deze spiegel vindt zij een Gegner, een tegenstander. Instinctief valt zij haar tegenstander (spiegelbeeld) aan, die daarop tegelijkertijd in de tegenaanval gaat. Zij is haar eigen spiegelbeeld maar ook dat van haar zus, haar broer, vader, land- en buurlandgenoot en uiteindelijk ook Hitler die schizofreen was.

Na een periode van aanhoudende strijd, escaleert het gevecht als de danseres op het podium een legerhelm vindt. Zij zet de helm bijna op, maar bedenkt zich op het laatste moment en gooit de helm in de spiegel. De Reichskristallnacht in de nacht van 9 op 10 November 1938 is een feit.

Steunpilaren van de maatschappij George Grosz

OORLOG

Het deel 'Oorlog' wordt geopend met vier dansers die modern dansen op de 7^e Symfonie (Leningrad) van Dimitri Shostakovich. Elke danser draagt een masker omdat zij anonieme soldaten vertegenwoordigen. Een staatshoofd zal tenslotte nooit zijn eigen zoon of dochter naar het slagveld sturen. Verder dragen zij maskers om de toeschouwer te ontfofocussen van het gezicht naar het lichaam en om de ziel van de stervende dansers het lichaam uiteindelijk te laten verlaten.

Berlijn 1943

In plaats van de spiegel worden nu zwart/wit foto's en dia's geprojecteerd over de Tweede Wereldoorlog. De eerste vier dansers dragen behalve maskers ook zwarte uniformen, zij vertegenwoordigen het Nazi-regime. Na verloop van tijd komen vier nieuwe dansers met groene uniformen en wederom maskers het podium op. Deze geallieerde dansers komen uit het publiek en neemt hen zo mee in de strijd om bevrijding.

De acht dansers strijden tot het bittere eind en sterven een voor een. Zoals in elke oorlog, zijn er ook in dit deel geen winnaars. Als een danser sterft komt een lichtstraal uit de hemel met daarin een haak naar beneden. De stervende danser haakt zijn masker en uniform aan de haak, waarna de danser tot op zijn knieën wordt opgetakeld en zijn onderarmen spreid. Hierna verlaat de lichtstraal en de ziel (het uniform en het masker) het lichaam. De als een kruis rustende danser hervindt nu zijn identiteit en is net onze broer, zus, vader, oom etc. De gesneuvelde geallieerde- of nazi-soldaat draagt witte onderkleding met daarop hun naam.

Aan het eind van het deel Oorlog wordt de dansvoorstelling onderbroken door een groep figuranten die, op de achtergrond, gedurende een minuut van rechts naar links (Oost - West) over het podium loopt, terwijl uit de speakers een ooggetuigenverslag klinkt over de Auschwitz-dodenmars. De minuut daarop is er één van stilte.

Opm: *De figuranten vertegenwoordigen de 58.000 gevangenen die tien dagen voor de bevrijding van Auschwitz (27 januari 1945) op dodenmars werden gezet naar andere concentratiekampen. Tijdens deze dodenmars, die van 17-21 januari 1945 duurde, stierven zo'n 20.000 gevangenen door ondervoeding, uitputting, kou (-20°C) en executie. De figuranten lopen in hun eigen kleding. Aangezien ik de verschrikkingen van de dodenmars niet kan en wil visualiseren. Ik heb hiertoe besloten nadat ik op 18 en 19 januari 2004 de Auschwitz dodenmars zelf heb gelopen.*

Hierna wordt de dansvoorstelling hervat, het deel 'Oorlog' is nog niet ten einde. De laatste twee dansers vechten verdeeld over twee kampen in een aangrijpend duet om leven en dood. De dansers blijken aan elkaar gewaagd te zijn en na een uitputtende strijd doden zij elkaar. Tot grote schrik blijken het twee broers te zijn.

Uiteindelijk vormen de acht gestorven dansers gezamenlijk een militaire begraafplaats, zoals die door heel Europa te vinden zijn.

Militaire
Begraafplaats

BEVRIJD

Bevrijding van Amsterdam

gewerkt en bewonderd worden. Zo zal na de feestelijkheden rondom de bevrijding onder andere gevochten worden tussen de klassiek dansende soliste uit deel 'Alleen' en de acht modern dansende dansers uit deel 'Oorlog', waarop de soliste als landsverrader, NSB, nazi wordt uitgestoten door de groep.

Hierna bouwen de overigen acht dansers, van de ruïnes uit deel 'Oorlog', een scheidsmuur tussen hen en de soliste op. Deze muur staat behalve voor wederopbouw ook voor koude-oorlog. De uitgestoten en nu volledig geïsoleerde, klassieke danseres weet zich echter in een ultieme strijd met zichzelf te ontpoppen tot een moderne danseres.

Uiteindelijk gaat een van de acht dansers, door nieuwsgierigheid gedreven, kijken wat er aan de andere kant van de muur gebeurt. Tot verbazing ziet hij aan de andere kant een moderne danseres dansen, waarna wordt besloten om de poort open te zetten en de soliste vergiffenis te geven en op te nemen in de groep. Uiteindelijk slopen zij gezamenlijk de muur en vieren zij 60 jaar vrijheid.

Samenvatting:

De synopsis van het vrijheidsballet VRIJ vormt het uitgangspunt, de kaders voor de finale choreografie, waarbinnen de dansers improviserend en de dansmeester en choreograaf moulerend (al boetsierend, driedimensionaal, ontstaat de dans; er is geen sprake van platte patronen) de dansvoorstelling creëren. Voor extra informatie verwijs ik u behalve naar www.vrijheidsballet.nl waar u het PDF bestand vrij.pdf kunt downloaden.

Het deel 'Bevrijd' wordt geopend met negen dansers die een mix van Modern en Ethnic ballet dansen. De dansers dansen op Worldmusic met op de achtergrond kleurenfilms over bevrijdingen tussen 1945 en nu.

Opm: *Het dansdrieluik 'VRIJ' is oorspronkelijk gebaseerd op de krijgs-, strijd- en vreugdedans van indianen.*

De films en de muziek worden door een DJ op het podium gemixt en trekken in een flits, vergelijkbaar met een doodservaring, aan ons voorbij; capitulatie Hotel de Wereld, bevrijding Amsterdam, onafhankelijkheid 39 Afrikaanse landen (1949-1979), val Berlijnse muur (1989), vrijlating Mandela en afschaffing apartheid (1990-1991), vredesakkoord Camp David (1993), dansende Irakezen op standbeeld Saddam Hoessein (2003), stille revolutie in Georgie (2003), etc.

Op de betekenissen/woorden van ondermeer het lied 'Zing-vecht-huil-bid-lach-werk-en-bewonder' van Ramses Shaffy zal er gedanst, gezongen, gevochten, gehuild, gebeden, gelachen,

Val Berlijnse Muur

Tabel: De delen samengevat

Deel	Alleen	Oorlog	Bevrijd
Thema	Antifascistisch	Anti-oorlog	Vrijheid
Genre	Klassiek ballet	Modern ballet	Modern / Etnic ballet
Muziek	Klaaglied	Klassieke muziek	Pop / Wereld muziek
Dansers	1 en zanger	8 en 20 figuranten	9
Decor	Spiegel en herfstbladeren.	ZW-foto's / dia's, ruïnes.	Kleurenfilm's, ruïnes/muur.
Kleding	Driedelig kostuum.	Maskers, uniformen en witte onderkleding. De figuranten dragen hun eigen kleding.	Hedendaagse kleding en driedelig kostuum.
Duur	15 min	27 min	25 min